

Yönetmelik

Yeditepe Üniversitesinden:

Yeditepe Üniversitesi Deney Hayvanları Etik Kurulu Yönergesi

AMAÇ :

Madde 1- Bu Yönergenin amacı Yeditepe Üniversitesi'nde deneysel, test ve eğitim amaçlı olarak kullanılacak tüm hayvanların barındırılmaları, üretilmeleri, doğadan izole edilmeleri, nakledilmeleri, deneylerde kullanılmaları ve üzerlerinde gözlem yapılması ile ilgili tüm süreçlerde etik bakımdan kabul edilebilir uygulamaların sınırlarını belirlemek ve araştırma önerilerini bu açıdan incelemek üzere oluşturulacak "Deney Hayvanları Etik Kurulu" nun kuruluş ve çalışma esaslarına, yapılması planlanan işlemlerin sunulmasına, araştırma önerilerinin incelenmesine, uygulanmalarına izin verilmesine, uygulamaların izlenmesine ve gerektiğinde sonlandırılmasına ilişkin esasları belirlemektir.

DAYANAK :

Madde 2- Bu Yönerge, Hayvan Hakları Evrensel Bildirgesi, Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlarla Kullanılacak Vertebralı Hayvanların Korunması Hakkındaki Avrupa Konvansiyonu (Avrupa Konseyi ETS 123) ve Laboratuvar Hayvanlarının Bakım ve Kullanılması Elkitabı (National Research Council, A.B.D.), Yaban Hayvanlarının Kullanıldığı Çalışmalarda Nesli Tükenmekte Olan Yabani Hayvan ve Bitkilerin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme (CITES), Vertebralılar Avrupa Kırmızı Bülteni (RDB), Avrupa Yaban Yaşamı ve Yaşam Ortamlarının Korunması Sözleşmesi (BERN) ve Ek Sözleşmelerinde yer alan kural ve ilkelere uygun olarak hazırlanmıştır.

ETİK KURULUN OLUŞUMU :

Madde 3- Deney Hayvanları Etik Kurulu, Tıp, Diş Hekimliği, Eczacılık, Mühendislik-Mimarlık ve Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanları tarafından Yönetim Kurullarının görüşleri de alınarak belirlenen ve ayrı ayrı önerilen ikişer üye arasından Rektör tarafından seçilen 6 üye ile bu fakültelerin dışından Rektör tarafından re'sen atanacak 1 üye olmak üzere toplam 7 üyeden oluşur.

Etik Kurul üyelerinin görev süresi üç yıldır. Süresi dolan üye yeniden seçilebilir. Bir takvim yılı içinde izinsiz ve mazeretsiz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan üyenin üyeliği düşer. Üyelik sıfatının herhangi bir nedenle sona ermesi veya üyeliğin düşmesi halinde yerine kalan süreyi tamamlamak üzere aynı usulle ayrılan üyenin niteliklerini taşıyan yeni bir üye seçilir. Rektör, üyeler arasından birini başkan olarak atar. Başkan'ın olmadığı durumlarda en kıdemli öğretim üyesi başkana vekalet eder.

TOPLANTI VE KARAR NİSABI

Madde 4- Deney Hayvanları Etik Kurulu, başkanın daveti üzerine ayda en az bir kere ve salt çoğunlukla toplanır. Kararlar katılan üye sayısının oy çokluğu ile alınır; eşitlik halinde başkanın oyu iki oy sayılır.

ETİK KURULUN YETKİLERİ VE ÇALIŞMA İLKELERİ

Madde 5- Yeditepe Üniversitesi'nde deney hayvanları üzerinde yapılacak tüm uygulamaların (araştırma, tez çalışması, derslerdeki demonstrasyon, laboratuvar pratikleri v.b.), Etik Kurul tarafından onaylanmış olması zorunludur. Yabani hayvanlar üzerinde doğal ortamlarında yapılacak gözlemler gibi saha çalışmaları ve sair deneysel araştırmalarda uygulanacak protokollerin de Etik Kurul tarafından onaylanmış olması aranır. Etik Kurul tarafından uygun bulunmayan çalışmalar Yeditepe Üniversitesi bünyesinde yapılamaz.

Etik Kurul aşağıda belirtilen ilkeler doğrultusunda çalışır :

- a- İnsan ve hayvan sağlığına katkı sağlayacak, bilgiyi artıracak ya da toplumun iyiliğine olacak uygulamalar tasarlamayı ve bunları icra etmeyi cesaretlendirmek,

- b-** Uygun cins, kalite ve sayıda deney hayvanı kullanmayı sağlamak,
- c-** Hayvanlara mümkün olduğu kadar az acı çektirerek, minimal strese sokarak ve az rahatsızlık vererek, bilimsel açıdan sağlam veri elde edilmesini sağlamak,
- d-** Uygun ağrı kesici, sakinleştirici ve anestezi kullanılmasını sağlamak,
- e-** Araştırmacılar tarafından deneysel hedef noktaların (son noktaların) belirlenmesini sağlamak,
- f-** Uygun şekilde eğitilmiş personel tarafından uygun koşullarda deney hayvanı yetiştirilmesini sağlamak,
- g-** Canlı hayvanlarda yapılacak deneysel çalışmaların yalnızca ehil kişiler tarafından ya da ehil kişilerin denetiminde yapılmasını sağlamak,
- h-** Yabani hayvanların doğal ortamlarında gözlenmelerini ve işaretlenmelerini kapsayan saha çalışmalarının ekolojik dengeyi, flora ve fauna zenginliğini gözetecek şekilde ve incelenen türün özelliklerini bozmadan, varlığını tehlikeye sokmadan yapılmasını sağlamak.

ETİK KURULUN GÖREVLERİ :

Madde 6- Etik Kurul'un görevleri aşağıda sayılmıştır:

- a-** Her türlü hayvanın deneylerde kullanımının etik kurallara uygun olup olmadığına karar vermek. Bu amaçla gerekli düzenlemeleri yapmak,
- b-** Hayvanlar üzerinde yapılacak çalışmaların onaylanmış protokole uygun olarak yapılmasını denetlemek,
- c-** Onay alınmadan deney hayvanı kullanılmasını engellemek,
- d-** Hayvanlarla çalışacak personelin ehil olup olmadığını değerlendirmek,
- e-** Deney hayvanlarıyla çalışacak personelin eğitilmesi için sertifika programları düzenlemek,
- f-** Laboratuvar koşullarının deney hayvanlarıyla çalışmaya uygun olup olmadığını denetlemek, bu konuda Rektörlük ve ilgili fakülte dekanlıklarını bilgilendirmek,
- g-** Deney hayvanları ile çalışma yapılan yerlerin uygunluklarını onaylamak,
- h-** Deney hayvanlarıyla uğraşan personelin iş koşullarını işyeri sağlık kurallarına uygunluk yönünden denetlemek,
- i-** Deney hayvanları yetiştirme ve barındırma koşullarının etik yönden uygun olup olmadığını denetlemek,
- j-** Yeditepe Üniversitesi'nde deney hayvanı kullanımı ile ilgili her türlü veriyi toplamak ve "Deney Hayvanları Kullanımı Yıllık Raporu" nu hazırlamak.

DENEY HAYVANI İLE UĞRAŞACAK PERSONELİN EĞİTİMİ :

Madde 7- Etik Kurul, deney hayvanı yetiştirilmesi ile sorumlu personelin asgari olarak bilgilendirilmesi ve uyulması gereken usul ve esasları içeren bir meslek içi eğitim programı hazırlar ve periyodik olarak uygulanmasını denetler.

Deney hayvanı ile uğraşan ve/veya uğraşacak araştırmacıların eğitilmesi için sertifikalı eğitim kursları düzenleyebilir.

AKREDİTASYON VE DENETLEME :

Madde 8- Etik Kurul, üyeleri arasından komisyonlar kurup, raportörler seçerek deney hayvanı kullanımına ilişkin laboratuvar koşullarını denetlemek ve/veya akredite etmek için çalışma ekipleri oluşturur. Bu ekipler gerektiğinde denetim ve akreditasyon raporları hazırlar ve Etik Kurul'un onayına sunarlar.

ÇALIŞMA PROTOKOLLERİNİN ONAYLANMASI :

Madde 9- Aşağıda belirtilen çalışmalarda Etik Kurul'un onayının alınması zorunludur:

- a- Her türlü araştırma projesi, tez (uzmanlık, bilim uzmanlığı ve doktora) çalışmasına yönelik hayvan deneyleri ve gözlemleri,
- b- Eğitim amacıyla yapılacak öğrenci çalışmaları,
- c- Bir metod öğrenilmesi ve el alıştırmaları için yapılacak testler ve çalışmalar,
- d- Yeditepe Üniversitesi personeli olmamakla birlikte Yeditepe Üniversitesi bünyesinde deney hayvanı kullanacakları yapacakları çalışmalar ile Deney Hayvanı Yetiştirme Laboratuvarı'ndan hayvan temin etmek suretiyle yapılacak çalışmalar.

Yeditepe Üniversitesi dışından kişilerin, kendi kurumlarında deney hayvanları ile yapacakları çalışmalar için Etik Kurul'a başvuruları halinde etik yönden değerlendirme yapılabilir. Bu tür başvurularda Kurul raporu ilgiliye tebliğ edilir.

BAŞVURU İŞLEMLERİ :

Madde 10- Etik Kurul başvuruları, "Deney Hayvanları Etik Kurulu Başvuru Formu"nun doldurularak Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurullar Sekreterliği'ne teslimi ile gerçekleştirilir.

Başvuruların, tez çalışmalarında "Yürütücü" sıfatıyla "Danışman Öğretim Üyesi" tarafından, diğer araştırma projelerinde ise Öğretim Üyesi statüsündeki "Araştırma Yürütücüsü" tarafından yapılması gereklidir.

Yeditepe Üniversitesi dışından yapılacak başvurularda da başvuru, araştırmanın yürütücüsü tarafından yapılır. Ancak dışarıdan yapılacak başvurularda ve Yeditepe Üniversitesi personeli olmayanların Yeditepe Üniversitesi'nde yapacakları çalışmalar için gerekli izin alınacağına dair bir niyet mektubunun başvuru belgelerine eklemeleri gereklidir.

BAŞVURU SAHİPLERİNİN SORUMLULUKLARI :

Madde 11- Etik Kurul'a başvurularda kişisel beyan esas olup, başvuranlar aşağıdaki hususları kabul etmiş sayılırlar:

- a- Başvuru formlarında verdikleri bilgilerin doğruluğunu teyid etmişlerdir;
- b- Etik Kurul onayı olmadan deneylere başlamayacaklarını taahhüd etmişlerdir;
- c- Deney hayvanlarında yapılacak işlemleri başvuru formunda belirtilen hususlara uygun şekilde yapmayı ve Etik Kurul'un çalışmalarını izlemek istemesi durumunda laboratuvarlarını ve çalışma düzenlerini Etik Kurul üyelerine açmayı kabul etmişlerdir.

BAŞVURULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE KARAR :

Madde 12- Usulüne uygun olarak yapıldığı saptanan başvurular, Etik Kurulca incelenir; gerektiğinde raportör(ler) iletilir. Raportörün Etik Kurulca verilen süre içinde görüşünü hazırlamasını takiben, ilk Etik Kurul toplantısında başvuru gündeme alınarak değerlendirilir. Raportör çalışmayı yapmak isteyenle mülakat yapılmasını isteme hakkına da sahiptir.

Etik Kurul, yaptığı değerlendirme neticesinde ‘‘uygun’’, ‘‘düzeltilmesi gerekir,’’ ‘‘koşullu olarak uygun’’ ya da ‘‘uygun değildir’’ şeklinde karar verir. Etik Kurul üyeleri kendilerine ait başvurular görüşülürken görüşmelere katılamaz ve oy kullanamazlar.

‘‘Düzeltilmesi gerekir’’ kararı verilen başvurular, başvuru sahibi tarafından düzeltildikten sonra, Etik Kurul’da tekrar değerlendirilir. ‘‘Koşullu olarak uygun’’ kararı verilen projeler Etik Kurul tarafından saptanacak belli bir süre boyunca izlenip istenen koşulların yerine getirilip getirilmediği değerlendirildikten sonra ‘‘uygun’’ ya da ‘‘uygun değildir’’ şeklinde karara bağlanır. Etik Kurul, deney hayvanlarında uygulama yapacak kişilerin ehil olup olmadıklarını da değerlendirebilir ve yeterli görmemesi halinde eğitim almaları için alanlarında deneyimli bir araştırmacıyla bir süre çalışmalarını veya bir kurstan geçmelerini isteyebilir.

GİZLİLİK:

Madde 13- Etik Kurul kararları gizli olup başvuru sahiplerinden başkasına bilgi verilmez.

YÜRÜRLÜK :

Madde 14- Bu Yönerge, Üniversite Senatosu tarafından kabul edilip Müttevelli Heyet tarafından onaylandığı tarihte yürürlüğe girer.

YÜRÜTME :

Madde 15- Bu Yönerge hükümleri Rektör tarafından yürütülür.